

بسم الله الرحمن الرحيم

واقعیّت و اسباب بحران اقتصادی در مصر

(ترجمه)

پرسش:

بازارهای مصر شاهد افزایش زیاد قیمت‌هاست و بانک مرکزی اقدام به کاهش ارزش جنیه "واحد پولی مصر" نمود، پس از آن دولت اعلان نمود قصد دارد با تمام احزاب وارد گفتگوی ملی شود و در عین حال سه هزار تن از زندانیان را نیز آزاد نموده، واقعیّت و اسباب این بحران اقتصادی در مصر از چه قرار است؟

پاسخ:

بلی، عوامل مختلف و شرایط جهانی دست به دست هم داده و سایه تاریکی را روی اقتصاد مصر انداخته، این سایه تاریک اوضاع را به فاجعه نزدیک نموده و برخی خبرها نشان می‌دهد که نظام حاکم در مصر و کسانی که پشت سر آن قرار دارند، اوضاع را با نگرانی دنبال می‌کنند، توضیحات بیش‌تر در این زمینه قرار ذیل است:

اول: مصر 85% نیاز گندم خود را از روسیه و اوکراین رفع می‌کند. (منبع: العربی 27 فبروری 2022م) و اینک با شروع جنگ روسیه علیه اوکراین، مصر یکی از بزرگ‌ترین قربانیان غیرمستقیم این جنگ قرار گرفته و نان مردم مصر هم از نظر وجود و هم از نظر قیمت در معرض تهدید قرار گرفته است. هرچند برخی از مسؤولین مصر اعلان نموده اند که نیاز ما به گندم تا آخر سال جاری مرفوع است، اما بهای گندم پس از آغاز جنگ اوکراین به شدت بالا رفته و صادرات گندم از روسیه و مصر متوقف گردیده است. «آخرین مورد خریداری گندم توسط مصر، به صفت بزرگ‌ترین خریدار گندم، پرده از افزایش شدید بهای گندم در مقایسه با ما قبل جنگ روسیه علیه اوکراین برداشت. بلمبرگ افزود که در مزایده روز چهارشنبه گذشته، مشتریانی که توسط دولت مدیریت می‌شوند 350 هزار تن گندم را پس از محاسبه هزینه حمل و نقل آن به قیمت متوسط 490 دلار در ازای هر تن خریداری نموده اند. این قیمت نشان دهنده افزایش عظیمی در حد 44% در مقایسه با قیمتی است که در

نیمه ماه فروری پیش از شروع مستقیم جنگ تبادل شد و بیشترین قیمتی است که حد اقل در شش سال گذشته در ازای هر تن پرداخت گردیده.» (منبع: عربی 21، 19 اپریل 2022م) افزایش بهای گندم نخستین سایه سنگینی است که اقتصاد مصر را متأثر نموده. تحریم‌های اعمال شده غرب علیه روسیه به دلیل جنگ در اوکراین نیز باعث افزایش قیمت حمل و نقل و هم‌چنین نفت گردیده و این به نوبه خود دومین سایه سنگینی است که بالای اقتصاد مصر تأثیر گذاشته و بودجه دولت مصر را زیر فشار قرار داده، بودجه‌ای که پیش از آن نیز زیر فشار سنگین فساد حکومتی قرار داشت. سومین سایه سنگینی که اقتصاد مصر را تحت تأثیر قرار داده این است که بهای علوفه مرغ و چهارپایان و بهای کود پس از متوقف شدن واردات آن از روسیه و یا کاهش شدید تولید جهانی آن به سبب وابستگی که به گاز وارداتی روسیه دارد، تا حد زیادی افزایش یافته است «دوکتوره منی محرز معاون وزیر زراعت تأکید نمود که مصر 95% از علوفه جات سرمایه مرغ‌داری خود را وارد می‌کند. (منبع: صدی البلد 12 می 2018م) این فیصدی بلند بیان‌گر آن است که نظام حاکم در مصر امنیت غذایی مردم این سرزمین را تا چه حد در اختیار بیگانه‌گان قرار داده است.

دوم: سال‌هاست که مصر تبدیل به تولیدکننده بزرگ گاز از منابع گازی بحر متوسط گردیده و اینک پس از آغاز جنگ در اوکراین و تلاش‌های امریکا برای تأمین گاز طبیعی مورد نیاز دولت‌های اروپایی از دولت‌های مختلف به عنوان بدیل گاز روسیه، روشن است که حکومت مصر در افزایش ارسال گاز مایع مصر به اروپا به هدف عملی شدن نقشه امریکا همکاری می‌کند و این خود باعث شده بهای گاز در مصر تا حد زیادی افزایش داشته باشد، چنان‌چه بهای هر کیسول گازی که در پخت و پز خانه استفاده می‌شود برای دومین بار در مصر تا 7% افزایش یافت» (منبع: CNN عربی 21 مارچ 2022م). گذشته از فشاری که بالای شهروند عادی مصر آمده، شهروندی که گمان می‌نمود پس از کشف منابع گاز مصر در بحر متوسط احساس خوشبختی نموده و مصر تبدیل به مرکز منطقه‌ای استخراج گاز گردیده، اما این افزایش تمام عرصه‌های تولیدی را متضرر نموده، از جمله عرصه‌های حیاتی که سفره نان شهروند عادی را تحت تأثیر قرار داده که به عنوان مثال می‌توان به مرغ‌داری در مصر اشاره نمود که سیستم گرمایشی آن وابسته به گاز می‌باشد. (منبع: اندپندنت عربی 10 اپریل 2022م) به این ترتیب واضح می‌شود که سرخم نمودن نظام حاکم در مصر در برابر سیاست‌های جهانی امریکا، توانایی‌های مصریان را سخت متضرر نموده، گذشته از زندگی اقتصادی آنان به شکل عام. به این ترتیب افزایش بهای گاز سایه سنگین دیگری است که نظام حاکم برای کسب رضایت امریکا بالای مصر به وجود آورده.

سوم: مصر مانند سایر کشورهای غربی که غرب آن را بازارهای نوظهور می‌نامد در جریان اوج ویروس کرونا از پول‌های داغ امریکا و جهانی استفاده نمودند، چنان‌چه میلیاردهای دالر داغ در جریان سال‌های 2020 و 2021م وارد بازار مصر گردید و این سال‌ها در امریکا و بسیاری از کشورهای سرمایه‌داری دوران سود صفر بود، اما امریکا به دلیل اوضاع اقتصادی و سیاسی داخلی خود، نرخ سود را بالا برد و بالارفتن نرخ سود در امریکا خود به گونه اوتومات سایه سنگین دیگری را بالای اقتصاد مصر انداخت، طوری‌که از مجموع 25 میلیارد دالر امریکایی 15 میلیارد آن به عنوان پول داغ در بازار مصر به جانب بازارهای امریکا سوق داده شد. «بازار بورس مصر در جریان ربع اول سال 2022م در حدود 4 میلیارد دالر از ارزش بازاری خود را از دست داد که دلیل آن موج فروشات مستمری است که از شروع سال جاری توسط سرمایه‌گذاران بیگانه ایجاد گردیده.» (منبع: عربی 21، 27 اپریل 2022م) «سرمایه‌گذاری‌های غیر مستقیم بیگانه "پول‌های داغ" در سپتمبر گذشته با کسب حدود 25 میلیارد دالر به بالاترین سطح خود رسید.» (منبع: اندپندنت عربی 8 اپریل 2022م) این پول‌های داغ در طول زمانی که در مصر وجود داشت به نوعی پشتیبانه جنبه به شمار می‌رفت و به همین دلیل در جریان سال‌های 2020 و 2021 نشانه‌های ثبات در آن دیده می‌شد، اما با از دست رفتن این پول‌ها بانک مرکزی مصر وادار شد نرخ بهره را افزایش داده و ارزش جنبه را کاهش دهد که خود نشانه بحران بزرگ مالی است که دولت مصر از آن رنج می‌برد. «به گفته آژانس بلومبرگ امریکا؛ تصامیم اخیر بانک مرکزی مصر مبنی بر افزایش نرخ بهره و کاهش ارزش جنبه در پی خروج پول‌هایی اتخاذ گردیده که به 15 میلیارد دالر می‌رسد و در سه هفته گذشته از بازار قرض داخلی بیرون کشیده شده است.» (منبع: الجزیره 24 مارچ 2022م) «بانک مرکزی مصر بهای جنبه در برابر دالر امریکا را تا حدود 14% کاهش داد و این کار پس از کاهش شدیدی که در حجم پول‌های

بیگانه در مصر اتفاق افتاد صورت گرفته است، پول‌هایی که سرمایه‌گذاران بیگانه پس از تصمیم ذخایر فدرال آمریکا مبنی بر افزایش سود به مبلغ یک چهارم نقطه که به 0.5% رسید از قرضه‌های حکومتی بیرون کشیده اند و این نخستین باری است که از سال 2018 افزایش می‌یابد و این کار بانک مرکزی مصر را وادار نمود نرخ بهره بر سپرده‌ها و قرضه را تا 100 نقطه بر اساس "یک در صد" افزایش دهد پس از آن بود که ارزش جنیه را کاهش داد. (منبع: اندپندنت عربی 8 اپریل 2022م)

چهارم: با این تصمیم مبنی بر کاهش ارزش جنیه، بهای تمام کالاهای وارداتی از خارج به شکل اوتومات افزایش یافت و این نوع کالاها بسیار زیاد است، طوری که باعث گردیده سایه سنگین آن بالای اقتصاد مصر سنگینی کند، در حدی که زندگی مردم مصر را نزدیک به فلج نموده است. به این ترتیب بود که بهای بسیاری از کالاها در بازارهای مصر به اوج خود رسید و پول لازم برای وارد نمودن گندم، روغن و سایر کالاهای غذایی و وابسته به آن کم‌یاب گردید، چه رسد به کالاهای صنعتی. مسأله دیگری که اوضاع را دشوارتر نموده تغییر است که دولت در جریان چند دهه در سیاست‌های زراعتی ناکام خود رونما کرده، طوری که زمین‌های حاصل خیز زراعتی در حومه رود نیل را به دستور آمریکا از کاشت گندم و سایر عناصر امنیت غذایی به کاشت پنبه تغییر داده تا به این ترتیب بتواند تسلط تسلط خود بالای دولت و مردم مصر را تضمین نماید. مسلم است که دولت در وضعیت پیش آمده نگران ازهم‌پاشی نظام سیاسی است و به همین دلیل زیر فشار تمام این سایه‌های سنگینی که ناگهان بالای نظام مصر افتاده و آن را در معرض خطر قرار داده سعی دارد از پشت صحنه داد و فریاد راه انداخته و درخواست کمک کند. در نتیجه عربستان سعودی و سایر دولت‌های خلیج با سپرده‌های خویش از راه رسیدند: «بنا به گزارش آژانس خبری سعودی "واس": سعودی به دستور سلمان بن عبدالعزیز شاه سعودی و محمد بن سلمان ولیعهد وی 5 میلیارد دالر را در بانک مرکزی مصر به ودیعت گذاشته و این کار به هدف احترام به روابط دو جانبه مستحکمی صورت گرفته که میان دوکشور و مردم برادر در تمام عرصه‌ها و سطوح وجود دارد. بنا به اظهارات رسمی منتشر شده؛ بانک مرکزی مصر هم‌چنین زمان بازپرداخت دو سپرده دیگر سعودی به ارزش 2.3 میلیارد دالر را از اپریل 2022م به اکتوبر 2026م به تأخیر انداخت، به علاوه به تأخیر انداختن زمان بازپرداخت سپرده کویت به ارزش دو میلیارد دالر از اپریل پیش رو تا سپتمبر 2022م.» (منبع: اندپندنت عربی 8 اپریل 2022م)

پنجم: شاید یکی دیگر از نشانه‌های شدت بحران مالی و اقتصادی در مصر این باشد که نظام ناکام حاکم برای تغذیه اقتصاد پولی در درجه نخست به قرضه‌ها متکی شده و این که درخواست کمک‌ها و سپرده‌های خلیج به دلیل نیاز بزرگی که به دارایی وجود دارد، به هیچ وجه درد را دوا نمی‌کند. «به گفته روزنامه دیلی نیوز ایچیپت مصر که به زبان انگلیسی منتشر می‌گردد؛ حکومت مصر قصد دارد 634 میلیارد جنیه مصری معادل "34.6" میلیارد دالر امریکایی را در ربع اخیر سال مالی 2021/2022، یعنی پیش از پایان ماه جون آینده قرضه بگیرد.» (منبع: عربی 21، 10 اپریل 2022م) قرضه‌هایی که وارد مصر می‌گردد، همواره در معرض فساد گسترده حکومتی قرار دارد، چنان‌چه مسئولین حکومتی این پول‌ها را غارت می‌کنند و بازپرداخت آن را به دولت می‌گذارند، اما دولت توان این کار را ندارد. یکی از مواردی که نشان می‌دهد دولت هیچ‌گاه از سیاست قرضه مستفید نگردیده این است که حجم این قرضه‌ها در جریان چند دهه‌ای که از فساد دولت می‌گذرد بسیار بزرگ گردیده و بهره "سودی" این قرضه‌های سودی بیش‌تر از نیمی از درآمد دولت از مدرک مالیات را می‌بلعد: «یکی از وکلای پارلمان به نام ضیاء الدین داوود، تداوم ضعف بودجه و افزایش حجم قرضه‌ها را به باد انتقاد گرفته گفت: مصر در برابر بحران مالی عظیمی قرار دارد. وی به آمار قرضه‌های عامی که سالانه تا 16.8 فیصد افزایش دارد اشاره نمود و این نشان می‌دهد که مردم مصر در حال حاضر با قرضه به سر می‌برند. وی در سخنانی که در نشست وکلای پارلمان مصر در جریان مناقشه محاسبات پایانی بودجه سال 2020-2021 داشت گفت: قسط‌هایی وجود دارد که 51% از هزینه‌های بودجه را می‌خورد و این بدان معناست که مصر در معرض فاجعه‌ای قرار گرفته که هیچ راه‌گیزی از آن وجود ندارد» (منبع: عربی 21، 22 اپریل 2022م). به این ترتیب دیده می‌شود که نظام حاکم در مصر برای حل معضله‌های اقتصادی راه‌حلی بجز دو برابر نمودن مشکل با گرفتن قرضه‌های بیش‌تر و تن دادن به قوانین صندوق جهانی پول نیافته!

ششم: ناکامی این نظام به جایی رسیده که حاکم آن، ضعف اقتصادی را به رشد نفوس ارتباط می‌دهد، در حالی که رشد آمار نفوس اگر به درستی رعایت شود، خود در رشد اقتصادی کمک می‌کند؛ نه این که باعث ضعف آن گردد، چنانچه دولت‌های اروپائی و جاپان برای جبران ضعف رشد نفوس خویش به منظور رشد اقتصادی، دارند کارگر و مهاجر می‌پذیرند، اما رئیس‌جمهور مصر اسبابی را به آن ارتباط می‌دهد که هیچ ربطی به آن ندارد: «عبدالفتاح سیسی رئیس‌جمهور مصر گفت: چالش‌های پیش روی مصر بزرگتر از هر حکومت دیگری است و تلاش داریم، برنامه‌ای را طراحی نمایم که همه در آن سهم داشته باشیم. وی افزود: میزان رشد اقتصادی در مصر، آمار رشد نفوس آن را پوشش نداده بنام سعى داریم شکاف میان رشد دولت و رشد نفوس را کم نمایم، اگر روند رشد نفوس را مهار نکنیم، هرگز روی بهبود اقتصادی را نخواهیم دید. رئیس‌جمهور اشاره نمود که هرچند چالش‌ها بزرگتر از هر رئیس‌جمهور یا حکومتی است، اما بزرگتر از مردم مصر نیست و تأکید نمود که نیاز برای اجرای نقشه‌ای جهت حل این بحران‌ها جدی و لازمی است. سیسی هم‌چنین تأکید نمود که اگر اصلاح اقتصادی صورت نگیرد اوضاع در جریان بحران کورونا پیچیده‌تر خواهد شد.» (منبع: آر تی، 21 اپریل 2022م)

هفتم: یکی دیگر از مواردی که نظام حاکم در مصر به شدت نگران آن می‌باشد این است که شرایط پیش آمده آن را وادار کند رشوت‌های خورد و کوچکی را که به جریان‌های حامی خودش از طریق "کمک‌هزینه‌ها" توسط وزارت خواربار می‌پردازد، کاهش دهد، "کمک‌هزینه‌هایی" که دنباله روان حکومت بر مبنای آن برخی از کالاها را با بهای اندک دریافت می‌نمایند و در بدل آن به حمایت از حکومت کف می‌زنند، اما در حال حاضر شمار این دنباله روان به سرعت در حال کاهش می‌باشد و این بدان معناست که حکومت دارد هرگونه حمایت و پشتیبانی مردمی را از دست می‌دهد و در صورت بالا گرفتن اعتراض‌های مردمی به سادگی در معرض سقوط قرار خواهد داشت: «وزارت خواربار چند روز قبل از ساختار جدید کارت‌های کمک هزینه‌ای خبر داد که بر اساس آن قرار است هشت گروه مردمی سر از ماه می آینده از این ساختار حذف گردند. هزینه کالاهای کمکی در بودجه سال مالی 2021-2022 به حدود 108 میلیارد جنية "5.8 میلیارد دالر" می‌رسد و به گونه‌ی زیر تقسیم می‌شود: 87 میلیارد جنية "4.6 میلیارد دالر" برای کمک به کالاهای غذایی، 18 میلیارد جنية "969 ملیون دالر" برای مواد سوخت، 665 ملیون جنية "36 ملیون دالر" برای کشاورزان و 2.5 میلیارد جنية "135 ملیون دالر" برای دوا و شیر کودکان. این در حالی است که حکومت از دو سال به این طرف دست از کمک‌های برق و آب دست کشیده و این کمک‌ها به صفر رسیده است. دولت در جریان پنج سال گذشته کالاهای کمکی را تا حدود 54% کاهش داده است. (منبع: اندپندنت عربی، 25 اپریل 2022م).

هشتم: بالا بردن نرخ بهره یکی دیگر از نشانه‌های شدت ترس و نگرانی نظام حاکم در مصر از پیامدهای این بحران ناگهانی می‌باشد که مصر را تبدیل به نخستین کشوری نموده که به گونه‌ی غیر مستقیم از جنگ در اوکراین و تصامیم داخلی امریکا متضرر می‌شود، این به علاوه بحرانی است که نظام حاکم برای مردم به بار آورده و شهروندان را وادار می‌کند پیوسته دنبال لقمه‌ی بخور و نمیر خویش بدون و به سختی آن را دریابند. تمام این موارد نشان می‌دهد چرا نظام حاکم در مصر اقدام به آزاد نمودن زندانیان نموده و فراخوان گفتگو داده است، چنانچه «وزارت داخله مصر روز چهارشنبه اعلان نمود که عبدالفتاح سیسی رئیس‌جمهور مصر حکم عفو را صادر نمود که شامل 3273 تن از زندانیانی می‌گردد که در قضایای جنایی مجرم شناخته شده بودند.» (منبع: آر تی، 27 اپریل 2022م) این اقدام پس از آماده‌گی‌های سریع در جریان روزهای گذشته برای فعال نمودن کمیته عفو روی دست گرفته شد بدون این که توضیح داده شود چرا این کمیته در مدت طولانی گذشته پس از آغاز بحران اقتصادی فعال نگردید و اینک سیسی به ناگهان تبدیل به کبوتر صلح شده و ندای گفتگو سر می‌دهد، گفتگو با همه طرف‌ها: «بنا به گفته شماری از رسانه‌های رسمی و داخلی، عبدالفتاح سیسی رئیس‌جمهور مصر روز سه شنبه خواهان "گفتگوی ملی" با تمام جریان‌های سیاسی بدون هیچ نوع تمییز و استثنائی شد. وی این موضوع را در جریان شرکت‌اش در محفل سالانه "افطار دسترخوان مصر" مطرح نمود. روزنامه رسمی "الاهرام" گفته که سیسی "اداره رسمی کنفرانس ملی جوانان را موظف نموده در هماهنگی با تمام جریان‌های سیاسی و حزبی مربوط به جوانان، گفتگوی سیاسی را در خصوص اولولیت‌های کار ملی در جریان مرحله موجود راه اندازی نماید. وی خواسته نتیجه این

گفتگوها مستقیماً به شخص خود وی برسد و وعده داده در مراحل پایانی این گفتگوها شخصاً حضور خواهد یافت.» (منبع: اناضول 26 اپریل 2022م)

نهم: با این توضیحات، واقعیت بحران مالی و اقتصادی در مصر به خوبی روشن می‌گردد و دیده می‌شود که این بحران، بحران مزمن بوده و ریشه در اعمال سیاست فشار اقتصادی بالای مردم به هدف وادار نمودن آنان به اطاعت از نظام خائن حاکم، اما به دلیل جنگ در اوکراین و تصامیم ویژه آمریکا در مورد اوضاع داخلی پس از کورونا، به ناگهان سایه‌های سنگینی روی اقتصاد مصر سایه افگند که «در چهارچوب استحکام بیش‌تر شانس حزب دموکرات برای پیروزی در انتخابات جدید میان دوره‌ای کانگرس آمریکا در نومبر 2022م» مطرح می‌گردد. تمام این اتفاقات اقتصادی پیشین و جدید، زنگ خطر نظام حاکم در مصر را به صدا در آورده و دولت‌های خلیج و همراه با آن رژیم یهود را بر انگیزخته تا برای نجات نظام حاکم در مصر دست به کار شوند، اما روشن است که این بحران بسیار شدید و بزرگ بوده و ریشه در سیاست ویرانگر اقتصادی دارد که دولت در جریان چند دهه به دستور آمریکا و به هدف ضمانت اطاعت اجباری مردم مصر پیش گرفته و امروز با آمدن ناگهانی این سایه‌های سنگین، نظام حاکم چنان زیر فشار قرار گرفته که وادار شده دست از حمایت جریان‌هایی بردارد که پیوسته برای حمایت از آن کف می‌زدند و به این ترتیب تمام حمایت‌های مردمی را از دست بدهد و این نظام در معرض تکان‌هایی شدیدی قرار گیرد، تکان‌هایی که ممکن است رفته رفته در صورت اصرار مردم به ریشه کن کردن نظام تبدیل به تکان‌های کشنده شود.

ممکن است این بحران پیش‌آمده و آتشی که مردم مصر در آن می‌سوزند، فرصتی برای مخلصین باشد تا با استفاده از آن به حمایت و پشتیبانی از جوانان حزب‌التحریر پردازند؛ جوانانی که سعی دارند این نظام فاسد را برکنده و خلافت بر منهج نبوت را به جای آن پایه گذاری نمایند و به این ترتیب تمام زنده‌جان‌ها جان دوباره گیرند و اسلام و مسلمانان عزت از دست رفته خویش را برگردانند.

﴿وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا﴾ [اسراء: 51]

ترجمه: می‌گویند این وعده چه زمانی محقق می‌شود؛ بگو امیدوارم که نزدیک باشد.

سوم شوال 1443 ه.ق.

3 می 2022م.

مترجم: عبدالله دانشجو